aña 16
no. 6
1985

SKOL & KOMUNIDAT

SIMAR
SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA

pag. 16

Wonen in een glimlach, een schitterend jeugdboek, pag. 10

Een nieuwe rubriek: VRAAG EN ANTWOORD, pag. 12

VAN HET BESTUUR, pag. 15

Situashon na Biblioteka Públiko despues di e medidanan di ousteridat, pag. 16

VRIJHEID VAN ONDERWIJS, pag. 3

GRAWATA, pag. 14

UNDA NOS TA BAI?, pag. 18

redaktie: c. tromp, h. oplaat, q. maduro, j. van eer, t. pengel, j. pereira, r. reeberg, j. schwengle.
redaktie-adres: kantoor simar, sabana blanco 36.
bank skol & komunidat: a.b.n., banknr. 31.47.886.
layout en fotografie: r. de graaff.
drukker: vad.

simar, sindikato di maestronan di aruba, sabana blanco 36, pob 582, oranjestad, tel. 24219.

bestuur:
burney every, vise-presidente; mirella wijngaarden, 1° sekretario; ebby goedgedrag, 2° sekretario; jaime mata, 1° tesorero; gerrit besselink, 2° tesorero; dolfi kock, komisario; edgar boekhoudt, komisario,

SKOL & KOMUNIDAT

1985

aña 16 - no. 6

sindikato di maestronan di aruba

PREISNAN PA ABONO RIBA SKOL & KOMUNIDAT PA AÑA 1985 (10 NUMERO)

- ☐ antias naf. 32,50
- ☐ hulanda ku bapor naf. 32,50
- ☐ hulanda ku avion naf. 55,—
- ☐ otro paisnan ku pabor naf. 32,50

nomber: ....

....

adres: ....

....

manda un chèk of deposita plaka riba kuenta bankario a.b.n. nr. 31.47.886.
manda e formulario aki pa:
skol & komunidat,
cashero 17, aruba, n.a.

VRIJHEID VAN ONDERWIJS

Het Arubaanse onderwijs maakt maakt moeilijke door. Ouders protesteren tegen schoolsluitingen; de enige onderwijsvakbond stoot zich steeds weer tegen dezelfde overheidsbalk: elke inbreng wordt immers door de verantwoordelijke bestuurders achteloos terzijde geschoven en per definitie als waardeloos zijnde afgedaan; onderwijzers voelen zich door overheid en schoolbesturen in de steek gelaten door het uitblijven van zeer noodzakelijke wijzigingen, zowel structureel als inhoudelijk, van het onderwijssysteem; van onderwijsbeleid is nauwelijks sprake; grote onzekerheid bestaat er in het onderwijsveld met betrekking tot de rechtspositie; in plaats van uitbreiding van studiemogelijkheden worden deze op vaak onverantwoorde en willekeurige wijze beperkt c.q. domweg afgeschaft. Kortom: een algemene onderwijsvisie ontbreekt. Te weinig deskundigen op het gebied van het onderwijs zijn opgenomen in het bestuursapparaat. De hoogst verantwoordelijke op dit terrein, de gedeputeerde van onderwijs, laat zich enkel leiden door een geweldige bezuinigingsdrang zonder zich daarbij af te vragen wat hij daarmee in de onderwijssector aanricht. Waar zit het onderwijshart van deze gedeputeerde? Door de diverse ingrijpende maatregelen wordt immers de toekomst van honderden jonge tot zeer jonge mensen in gevaar gebracht, terwijl wij allen weten dat de toekomst van een land voornamelijk afhankelijk is van de opleiding en opvoeding van haar kinderen.
In dit artikel wordt ingegaan op een facet dat alle hiervoor genoemde problematieken doorsnijdt. Geprobeerd zal worden uiteen te zetten welke rol het grondrecht "vrijheid van onderwijs", vastgelegd in artikel 140 van de Antilliaanse Staatsregeling en ook opgenomen in de toekomstige Arubaanse Staatsregeling (=, grondwet), speelt in het Arubaanse onderwijsgebeuren. Allereerst zal hiertoe een historisch overzicht gegeven worden van de totstandkoming van dit grondrecht. Daarna wordt ingegaan op de betekenis en de waarde van een geschreven grondrecht en van de vrijheid van onderwijs in het bijzonder. In het laatste gedeelte zal aandacht besteed worden aan de positie van het openbaar — ten opzichte van het bijzonder onderwijs en de rol van de schoolbesturen hierin. In de afsluiting hiervan zal de formulering van een eindconclusie worden opgenomen.

PIET PRONK

(Artikel 140 van de Staatsregeling van de Ned. Antillen)

Totstandkoming van het onderwijsartikel

Gedurende het bewind van de West Indische Compagnie werden, als gevolg van de geringe aandacht van de zijde van de overheid voor het onderwijs, naast enkele openbare compagniescholen, verschillende partikuliere scholen opgericht, die zich in de loop van de 18e eeuw uitsplitsten naar de diverse geloofsrichtingen van de blanke bevolking. Daar de onderlinge konkurrentie tussen de openbare en de partikuliere scholen echter te groot werd, besloot de plaatselijke vertegenwoordiger van de W.I.C. de oprichting van nieuwe partikuliere scholen slechts mogelijk te maken nadat daarvoor van hem toestemming was verkregen.

COLEGIO ARUBANO (S.M.O.A.): de enige school voor HAVO/VWO.

Omdat de overheid zich nauwelijks met het onderwijs bemoeide, was de situatie aan het begin van de 18e eeuw slecht. Er werd onderwijs gegeven door mensen, die daarvoor geen opleiding hadden genoten. Pas met de komst van Gouverneur Kikkert in 1816, liet het gouvernement de eerste gekwalificeerde onderwijzer vanuit Nederland overkomen.
In het "Provisioneel Reglement op het Schoolwezen te Curacao" van 1819 werd het openbaar onderwijs verder uitgebouwd. De oprichting van nieuwe partikuliere scholen werd in beginsel verboden.
Met de naderende afschaffing van de slavernij werd het ontheffingsbeleid wat soepeler, waardoor het aantal partikuliere scholen in de loop van de 19e eeuw steeg. De meeste daarvan waren in handen van de katholieke missie, die daarmee praktisch het gehele volksonderwijs voor haar rekening nam. Een strenge voorwaarde bleef echter dat op de missiescholen een strikte neutraliteit in acht genomen moest worden. Dit hield in dat het gehele onderwijs in een neutrale geest en met eerbiediging van de godsdienstige overtuiging van een ieder gegeven moest worden. Ook mochten er geen leerlingen worden geweigerd, terwijl eveneens het heffen van schoolgeld werd verboden. Van overheidssubsidie was nauwelijks sprake. Het feit dat de missiescholen halverwege de 19e eeuw slechts 2000 gulden per jaar ontvingen is hiervan een illustratie. Door gebrek aan financiën kon de overheid weinig eigen onderwijsvoorzieningen creëren, waardoor het openbaar onderwijs sterk achter is gebleven in vergelijking met het bijzonder onderwijs. De missie voorzag in die tijd in de bestaande behoefte aan onderwijs.
Vanaf 1814 was elke wettelijke regeling afkomstig van de Koning, die als souverein vorst het opperbestuur had over de koloniën. De Nederlandse grondwetsherziening van 1848 bepaalde echter dat de wetgever bevoegdheid kreeg beheer en wetgeving over de kolonie uit te oefenen en niet meer de Koning alleen. Het duurde toch nog tot 1865 voordat een dergelijke regeling via het Regeringsreglement tot stand kwam. In deze eerste "Antilliaanse grondwet", waarvoor de Nederlandse Grondwet van 1848 model heeft gestaan, werden ook een drietal artikelen over het onderwijs opgenomen. De in Nederland, middels de schoolstrijd, zwaar bevochten vrijheid van onderwijs werd hierdoor ook op de Nederlandse Antillen geïntroduceerd. Een verschil was echter dat de zorg van de overheid om overal voldoende openbaar onderwijs aan te bieden afhankelijk werd gesteld van de beschikbare geldmiddelen. Vanwege de financiële positie van de kolonie kon de overheid niet de garantie inbouwen dat voldoende lager onderwijs werd gegeven. Dit is ook de reden waarom niet gesteld werd dat openbaar onderwijs regel was. Het Regeringsreglement hield dus niet in dat de ingezetenen een recht op onderwijs konden claimen, terwijl het bijzonder onderwijs er evenmin een recht op subsidie aan kon ontlenen. Het verlenen van subsidie gebeurde nogal willekeurig. In de praktijk betekende dit een bevoorrechting van het openbaar onderwijs. De voornaamste ongelijkheid, naast ongelijke bekostigingspraktijken, bestond echter in het verbod dat de bijzondere scholen geen schoolgeld mochten heffen. De periode rond de eeuwwisseling wordt dan ook gekenmerkt door een voortdurende strijd om subsidie tussen het Vicariaat, de Koloniale Raad en de Minister van Koloniën.
In Nederland werd intussen in 1917 de tweede fase van de schoolstrijd afgesloten met de aanvaarding van een nieuw grondwetsartikel. De pacificatie, die hiermee in het onderwijs werd bereikt, hield in de verplichte financiële gelijkstelling van het bijzonder en het openbaar algemeen vormend lager onderwijs. Voor wat betreft het algemeen vormend middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs was er slechts sprake van het verlenen van een bijdrage uit de openbare kas. Om subsidie te verkrijgen moest worden voldaan aan bij wet vast te stellen deugdelijkheidseisen, waarbij voor het bijzonder onderwijs de vrijheid van richting in acht genomen moest worden. Het bijzonder onderwijs was sindsdien vrij in de keuze van de leermiddelen en de aanstelling van de onderwijzers. Het bijzonder lager onderwijs diende, om voor volledige bekostiging in aanmerking te komen, bovendien te voldoen aan andere bij wet te stellen voorwaarden. Dat er in Nederland in 1917 sprake was van een echte pacificatie bewijst het feit dat er zich daarna gedurende lange tijd, tot 1972, geen ontwikkelingen met betrekking tot het onderwijsartikel hebben voorgedaan. Daar de wijziging in 1972 niet van invloed is geweest op het Antilliaanse onderwijsartikel wordt deze onbesproken gelaten. Ook bij de Nederlandse grondwetsherziening van 1983 bleef het Nederlandse onderwijsartikel nagenoeg hetzelfde, zij het dat er wel enkele wijzigingsvoorstellen werden gedaan. Deze werden echter door de Tweede Kamer verworpen, voornamelijk door dat deel van de Kamer dat de hervormingsvoorstellen als een bedreiging voor het bijzonder onderwijs beschouwde.

→

Op de Antillen nu, werd in 1920, onder druk van Nederland, eveneens de financiële gelijkstelling in het Regeringsreglement opgenomen. In navolging van het moederland was hiermee het beginsel van de financiële gelijkstelling ook in de kolonie een feit geworden.
In 1936 werd de naam "Regeringsreglement" gewijzigd in "Staatsregeling". De wijzigingen in de Staatsregeling van 1936 geven geen verandering te zien in de onderwijsartikelen. Ook in de periode van de geleidelijke dekolonisatie na 1936 bleven de onderwijsartikelen ongewijzigd. Het vooral in de oorlogsjaren gegroeide verlangen naar meer zelfstandigheid kon vanwege de gebeurtenissen in het toenmalige Nederlands-Indië in 1948 worden gehonoreerd. De Nederlandse grondwetsherziening van 1948 gaf de mogelijkheid tot het creëren van een nieuwe rechtsorde binnen het Koninkrijk, waarbij binnen het raam van de bestaande Grondwet zoveel mogelijk verantwoordelijkheden werden overgedragen aan organen van de Nederlandse Antillen. De onderwijsartikelen bleven echter in 1948 buiten beschouwing, alhoewel dit niet voor een ieder de bedoeling is geweest. Verschillende leden van de Tweede Kamer waren namelijk de mening toegedaan dat het onderwijs op de Nederlandse Antillen net zo geregeld diende te worden als in Nederland, althans dat er wat betreft de formulering aansluiting zou bestaan bij de Nederlandse onderwijswetgeving. Het voorstel van hen kwam praktisch overeen met het onderwijsartikel zoals we dat nu kennen. Het huidige artikel 140 van de staatsregeling is in 1950, het begin van de Interimperiode, in de landsregeling opgenomen. Van toen af aan bestond er slechts één onderwijsartikel dat in grote lijnen overeenkwam met het betreffende Nederlandse grondwetsartikel. Bij de totstandkoming van het Statuut in 1954, dat tevens een einde van de Interimperiode betekende, werd dezelfde redaktie overgenomen in de Staatsregeling van 1955.

Art. 140, dat sindsdien ongewijzigd is gebleven, luidt als volgt:

1. *Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der Regering.*
2. *Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht der overheid overeenkomstig de landsverordening en bovendien, voor zover het algemeen vormend zowel lager als middelbaar onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van de onderwijzer, een en ander bij de landsverordening te regelen.*
3. *Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, bij de landsverordening geregeld.*
4. *Er wordt van overheidswege voldoend openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal scholen. De landsverordening kan afwijking van deze bepaling toelaten in verband met de stand van 's Lands geldmiddelen.*
5. *De eisen van deugdelijkheid, aan het geheel of ten dele uit de openbare kas te bekostigen onderwijs te stellen, worden bij de landsverordening geregeld, met inachtneming, voor zover het bijzonder onderwijs betreft, van de vrijheid van richting.*
6. *Deze eisen worden voor het algemeen vormend lager onderwijs zodanig geregeld, dat de deugdelijkheid van het geheel uit de openbare kas bekostigd bijzonder onderwijs en van het openbaar onderwijs even afdoende wordt gewaarborgd. Bij die regeling wordt met name de vrijheid van het bijzonder onderwijs betreffende de keuze der leermiddelen en de aanstelling der onderwijzers geëerbiedigd.*
7. *Openbaar en bijzonder onderwijs, het laatste voor zover het aan bij landsverordening te stellen voorwaarden voldoet, worden naar dezelfde maatstaf uit de openbare kas bekostigd.*
8. *De Gouverneur doet jaarlijks van de staat van het onderwijs aan de Staten verslag geven.*

den op de gemengde staatsschool ging niet ver genoeg. Men streed voor de vrijheid van richting (lid 5), waaronder werd verstaan de vrijheid om te bepalen dat het onderwijs een godsdienstig karakter moest hebben, en wat dat karakter dan zou betekenen. Dit zou ondermeer een vrije boekenkeuze met zich mee moeten brengen, terwijl ook het aanstellen van eigen leerkrachten hiervoor noodzakelijk was, waarbij dan niet getornd behoefde te worden aan het vereiste van de akte van bekwaamheid. Ook het overheidstoezicht vormde hierbij geen belemmering.
Sinds 1920 kennen wij nu de vrijheid van onderwijs, hetwelk inhoudt dat het oprichten van bijzondere scholen vrij is, met dien verstande dat de overheid een onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid van de onderwijzers kan instellen en toezicht op het onderwijs houdt (lid 2). In de Memorie van Toelichting van het wetsontwerp werd de vrijheid van onderwijs aangeduid als "het recht van de ouders, om naar hunnen begrippen de opvoeding hunner kinderen te regelen, en de ontwikkeling van hun verstand toe te vertrouwen aan hen, die geheel onafhankelijk van het gezag, met bekwaamheid en zedelijkheid toegerust, de bevoegdheid tot het geven van onderwijs hebben verkregen" naast "het recht om les te geven".
Om het openbaar onderwijs een grotere waarborging te geven werden lid 1 en 4 opgenomen: dat het onderwijs een voorwerp van de aanhoudende zorg is van de regering en dat er van overheidswege voldoend algemeen vormend lager onderwijs wordt gegeven in een genoegzaam aantal scholen. Op de vraag of de Arubaanse overheid, door het sluiten van verschillende basisscholen, waardoor bijvoorbeeld Oranjestad nog maar beschikt over één openbare basisschool, nog voldoet aan deze grondwettelijke eis, wordt hierna ingegaan.
De opname van het grondrecht sec in de Staatsregeling zou slechts een erkenning van de formele vrijheid van onderwijs inhouden. Vanwege de enorme kosten zou van een dergelijke onderwijsvrijheid nauwelijks gebruik gemaakt kunnen worden. De financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs bracht ook de materiële vrijheid van

GRAF VON ZINZENDORF BASISSCHOOL (S.P.C.O.A.): school voor protestants christelijk onderwijs.

De betekenis van het grondrecht vrijheid van onderwijs

Bij de invoering van de vrijheid van onderwijs halverwege de vorige eeuw in Nederland bestonden er al verschillende opvattingen over dit begrip. Men was het eens over het feit dat het onderwijs geen monopolie voor de overheid mocht zijn, doch er bestond geen eenstemmigheid over de vraag voor wie die vrijheid werd gevraagd en met welk doel, noch over de vraag wat de inhoud van die vrijheid zou moeten zijn. Een deel was van mening dat de vrijheid van onderwijs onderdeel is van de vrijheid van beroepskeuze. In religieuze kring bestond de opvatting, dat die vrijheid aan de kerk zou moeten toevallen, terwijl een derde groep de vrijheid van onderwijs zag als een onderdeel van het ouderrecht. De bezwaren tegen het destijds door de overheid gevoerde beleid hadden vooral betrekking op het gebrek aan religieus onderricht binnen het staatsonderwijs. Het opleiden tot alle christelijke deug-

→

onderwijs (lid 5, 6 en 7). Sindsdien heeft het bijzonder onderwijs zich ten volle kunnen ontplooien.
Art. 140 van de Staatsregeling erkent dus naast de vrijheid van onderwijs ook het bestaan van bijzonder onderwijs, dat volgens lid 1 ook onder de zorg van de regering valt. Om subsidie te verkrijgen moet, zoals reeds hiervoor opgemerkt, wel worden voldaan aan bij landsverordening vastgestelde deugdelijkheidseisen. Het bijzonder onderwijs is vanwege art. 140 van de Staatsregeling ook vrij in de keuze van de leermiddelen en de aanstelling van de onderwijzers. Het bijzonder lager onderwijs dient, om voor volledige bekostiging in aanmerking te komen, bovendien te voldoen aan andere bij landsverordening vastgestelde voorwaarden.

Klassieke en sociale grondrechten

In het recht kan men de grondrechten onderverdelen in een tweetal categorieën: de klassieke en de sociale grondrechten. De klassieke grondrechten hebben het karakter de individuele vrijheidssfeer van de burger te waarborgen tegen inbreuk van de zijde van de overheid. Naast afweermiddel tegen de overheid, dienen grondrechten tevens als aanspraken om de basisvoorwaarden voor een menswaardig bestaan te vervullen. Voor vele van deze voorwaarden dient de overheid zich aktief in te spannen. Naast de klassieke grondrechten bestaan dan ook de sociale grondrechten, die betrekking hebben op de maatschappelijke ontplooiing van de mens, waardoor de overheid wordt opgeroepen tot het ondernemen van allerlei aktiviteiten. Enerzijds is er dus sprake van afwijzing van staatsbemoeienis en anderzijds, zij het vanuit een andere gezichtshoek, een eis tot optreden van de staat. De sociale grondrechten zijn vooral opgekomen door de ontwikkeling van de welvaartsstaat.
Het is niet juist de klassieke en de sociale grondrechten altijd van elkaar te scheiden. Veelal moeten de sociale grondrechten gezien worden als een aanvulling op de klassieke grondrechten, daar de laatste, zonder een zich aktief inspannende overheid, dikwijls holle frasen blijven.
In juridisch opzicht verschillen de sociale grondrechten van de klassieke grondrechten. De klassieke grondrechten zijn konkrete voor rechtstreekse toepassing vatbare rechten, waarvan de eerbiediging dikwijls voor de rechter kan worden afgedwongen. De betekenis van de sociale grondrechten is minder eenvoudig aan te geven. Zij laten een beleidsmarge aan de overheid. Alhoewel er een plicht tot realisatie bestaat, vinden afwegingen van mogelijkheden plaats en zullen er prioriteiten worden gesteld. De overheid dient zich hierbij echter wel te verantwoorden tegenover het parlement. In tegenstelling tot de klassieke grondrechten kan de burger aan de sociale grondrechten geen konkrete aanspraken ontlenen. Sociale grondrechten zijn als het ware instructienormen, die niet in rechte zijn af te dwingen. De klassieke grondrechten geven bevoegdheidsgrenzen aan, terwijl de sociale grondrechten taakstellingen inhouden.
Het onderwijsartikel 140 van de Staatsregeling nu bevat beide soorten grondrechten.

Na sluiting van de Margrietschool nog maar één openbare school in Playa!

Het klassieke grondrecht vrijheid van onderwijs (lid 2) vindt haar sociaalrechtelijke aanvulling in de financiële gelijkstelling (lid 5, 6 en 7). Lid 2 vestigt dus een aanspraak op overheidsonthouding. De erkenning van de onderwijsvrijheid heeft geleid tot een verdere socialisering van dit artikel 140 van de Staatsregeling. De door de overheid aan te wenden aanhoudende zorg voor het onderwijs (lid 1) en de zorg voor voldoende openbaar lager onderwijs (lid 4) verschaffen een zekere aanspraak jegens de overheid! Deze grondwettelijke waarborg ter bevordering van de ontplooiing van de mens kan heden ten dage worden aangeduid als een sociaal grondrecht. Het juridisch gehalte van lid 1 is echter, zoals hierboven reeds vermeld, onduidelijk. De rechter heeft er geen houvast aan. Wel relevant is de konkretisering van de zorg voor het onderwijs. De plicht van de overheid om financiële gelijkstelling te realiseren en het recht van burgers de overheid tot handelen aan te sporen, zijn in dit opzicht juridisch belangrijke uitvloeisels van het sociale grondrecht.
Zodra er sprake is van overheidssubsidiëring, en dat gebeurt op Aruba in praktisch alle gevallen, treedt er een grote spanning op tussen het klassieke en het sociale grondrecht. Deze, en ook andere, overheidsaktiviteiten kunnen bestreden worden met behulp van het klassieke grondrecht, terwijl de vrijheid weer ingeperkt kan worden met een beroep op het sociale grondrecht. De moeilijkheid in deze is de spanning tussen beide soorten grondrechten zoveel mogelijk te beperken, teneinde een juist evenwicht te verkrijgen tussen de verschillende vrijheidsaspekten.
Het zal duidelijk zijn dat een grondrecht niet altijd absoluut geldig kan zijn. De vrijheid van onderwijs bijvoorbeeld gaat niet zover dat het geven van onderwijs in het openbaar aanleiding mag zijn tot verstoring van de openbare orde. Beperkingen van grondrechten zullen nodig zijn, zowel om excessen tegen te gaan als om ervoor te zorgen dat zij niet in de verdrukking komen. In de Staatsregeling worden eventuele beperkingen echter uitdrukkelijk in het betreffende artikel vermeld. Het onderwijsartikel kent in lid 2 een tweetal beperkingen. De eerste, hiervoor reeds genoemd en die het gehele bijzonder onderwijs raakt, betreft het toezicht van de overheid op het onderwijs. Met deze beperking beoogde de wetgever om voorzover nodig de rechtsorde te beschermen tegen de mogelijke gevolgen van een met de staatsbeginselen strijdig onderwijs. De tweede beperking betreft het onderzoek door de overheid naar de bekwaamheid en zedelijkheid van de onderwijzers. In tegenstelling tot de eerste heeft deze beperking een positieve bedoeling: en wel gericht op een zinvol en op de huidige maatschappelijke verhoudingen afgestemd gebruik van

ST. MICHAEL BASISSCHOOL (S.K.O.A.): de tekst op het bord spreekt voor zichzelf.

→

de vrijheid van onderwijs. Het doel van deze beperking is de kwaliteit van het bijzonder onderwijs te waarborgen.
Een geheel andere beperking van de vrijheid van onderwijs vormen de bekostigingsvoorwaarden en de voorwaarden voor erkenning. Hierbij is alleen sprake van beperking als de onderwijsinstellingen deze voorwaarden vrijwillig hebben aanvaard. Als de voorwaarden niet geaccepteerd worden, is men vrij, maar ontvangt men ook geen subsidie. Deze beperkingen staan dus niet op gelijke voet met de in lid 2 vermelde grondwettelijke beperkingen van de vrijheid van onderwijs.

De dominante positie van het bijzonder onderwijs

Zoals reeds is opgemerkt, werd het onderwijs in het begin van deze eeuw praktisch geheel verzorgd door de missie. Toen de koloniale overheid in 1920, onder druk van Nederland, verplicht werd het onderwijs te financieren, had het bijzonder onderwijs al zo'n overheersende plaats ingenomen, dat er

A.P.A. (S.M.O.A.): Hoe lang nog?

geen ruimte meer overbleef voor de ontwikkeling van het openbaar onderwijs. Hierin is daarna geen verbetering gekomen. Integendeel! Na de sluiting van een aantal openbare kleuter- en basisscholen is de situatie op Aruba nu zo, dat 81% (!) van de scholen onder beheer staan van bijzondere schoolbesturen. Onderstaande tabel geeft aan hoe de aantallen scholen van de verschillende schooltypen verdeeld zijn (onofficieel per 1 augustus 1985):

De Stichting Katholiek Onderwijs Aruba (SKOA), met haar 56 scholen verreweg de grootste, stelt zich in haar in 1979 opnieuw vastgestelde statuten ten doel "de behartiging van de belangen van onderwijs en opvoeding in ROOMS-KATHOLIEKE (in de statuten met hoofdletters!) geest, hetgeen zij wil bereiken "door het besturen van ROOMS-KATHOLIEKE ONDERWIJSINSTELLINGEN" (opnieuw met hoofdletters!). De Stichting heeft voorts een bestuur, een kleine administratieve staf en sinds een jaar of vijf een direkteur, waarover echter in de statuten met geen woord gerept wordt. Eisen aan de bestuursleden worden er in de statuten niet gesteld. Naast de vermelding van de formele procedure ten aanzien van bestuursbesluiten, geven de statuten nog wel aan dat fundamentele statuutwijzigingen de goedkeuring behoeven van de Bisschop van Willemstad.
De Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Aruba (SPCOA) werd ruim 25 jaar geleden opgericht als Vereniging en voert thans het beheer over een 6-tal scholen van drieërlei type. Waarschijnlijk is de Vereniging er in 1981 toe overgegaan te opteren voor de Stichtingsvorm, daar het bestuur bij een dergelijke rechtsvorm het zg. coöptatiestelsel kan hanteren. Dit houdt in dat zittende bestuursleden zelf eventueel benodigde plaatsvervangers of nieuwe bestuursleden kunnen aanwijzen. Bij een Vereniging kan dit alleen gebeuren door een verkiezingsprocedure via de leden. Een Stichting kent geen leden. Het doel van de SPCOA is, volgens de statuten van 1981: "het op Aruba bevorderen van opvoeding en onderwijs, gegeven op een levensbeschouwelijke grondslag, welke uitgaat van de aanvaarding van de Bijbel als richtsnoer voor alle doen en laten en van Jezus als de Christus, de Eniggeboren Zoon van God en Zaligmaker der Wereld". Zij tracht dit doel te bereiken door: "het propageren van haar doelstelling, het houden van vergaderingen, het nemen van stappen en het leggen van kontakten, welke tot het bereiken van het doel nuttig kunnen worden geacht", vervolgens: "het inrichten en in stand houden van onderwijs- en opvoedingsinstellingen, waaronder ook cursussen, op basis van de in het voorgaande beschreven levensbeschouwelijke grondslag", voorts: "het samenwerken, nationaal zowel als internationaal, met organisaties met een overeenkomstige doelstelling; het bijeenbrengen van fondsen, teneinde deze tot het bereiken van het doel der Stichting aan te wenden", en: "alle andere legale middelen, welke tot het bereiken van het doel kunnen bijdragen".

	Bijzonder Onderwijs SKOA	SPCOA	SMOA	Openbaar Onderwijs Eilandgebied
Kleuterscholen	16	2	–	3
Basisscholen	20	2	–	2
Buitengewone basisscholen	3	–	–	1
Lager beroepsonderwijs	4	–	–	4
Middelbaar beroepsonderwijs	8	–	–	2
MAVO/HAVO/VWO-scholen	5	2	1	2
Hoger beroepsonderwijs (APA)	–	–	1	–

Om een idee te krijgen van de onderlinge verhoudingen binnen het bijzonder onderwijs volgt hierna een korte schets van elke stichting afzonderlijk.

Ook deze Stichting heeft een bestuur, waarvan de leden belijdend lidmaat van een Protestants Kerkgenootschap dienen te zijn. Naast het feit dat elk bestuurslid in het bevolkingsregister van Aruba ingeschreven moet zijn, worden ook hier geen andere eisen gesteld. In tegenstelling tot de SKOA heeft de SPCOA wel voorzieningen getroffen voor de aanstelling van ondermeer een direkteur-administrateur, die de leiding heeft van het bureau van de Stichting, en van wie de arbeidsvoorwaarden worden vastgelegd bij schriftelijke arbeidsovereenkomst. Op zich is dit een goede konstruktie. Wel moet een vraagteken geplaatst worden als men weet dat deze funktie toebedeeld is aan een reeds bij de Stichting in dienst zijnde onderwijsfunktionaris. In casu is het direkteurschap van een MAVO-school en de funktie van direkteur-administrateur verenigd in één en dezelfde persoon. Dit nu is een onverenigbaarheid van de bovenste plank. Hoe kan een direkteur van een school, die immers met zijn leraren een onderwijsteam behoort te vormen, daarnaast een zo grote invloed uitoefenen op de rechtspositie van diezelfde leraren. Dit mag niet gebeuren! Of de betreffende direkteur beperkt zich tot zijn werk op school of hij verricht slechts als fulltimer de burowerkzaamheden van de Stichting.

HUIZE DE LA SALLE: het bolwerk van de S.K.O.A.

In de statuten valt tenslotte nog op dat een vaste aanstelling in dienst van de SPCOA alleen mogelijk is als men belijdend lidmaat is van een Protestants Kerkgenootschap. Personen die hier niet aan voldoen, kunnen dus bij de Stichting in dienst zijn zonder ooit voor een vaste aanstelling in aanmerking te komen. Alleen dit kriterium al is in strijd met het recht op rechtszekerheid van elke werknemer-leerkracht.
Als laatste de Stichting Middelbaar Onderwijs Aruba (SMOA) die onlangs haar 25-jarig bestaan vierde. In de statuten, die in 1959 werden vastgesteld en laatstelijk in 1962 werden gewijzigd, wordt als doel vermeld: "de behartiging van de belangen van het Middelbaar Onderwijs op Aruba", hetwelk "zij beoogt te bereiken door het oprichten en besturen van Katholieke Middelbare Scholen op Aruba". Ook de SMOA wordt geleid door een bestuur, dat steeds tenmins- →

te een Rooms-Katholieke geestelijke onder zijn leden moet tellen. Ook hier is de funktie van administrateur (geen direkteur!) in de statuten geregeld, terwijl voor een statutenwijziging eveneens de toestemming van de Bisschop van Willemstad is vereist. Evenals bij de andere stichtingen worden er aan SMOA-bestuursleden geen verdere eisen gesteld. De benoeming van nieuwe bestuursleden (ook van leerkrachten!) is onderworpen aan een verklaring van geen bezwaar vanwege de Bisschop van Willemstad. Vooral uit deze laatste bepaling blijkt dat de Statuten van de SMOA volledig verouderd zijn: sinds jaar en dag wordt niet eens meer verzocht om voornoemde verklaring, noch voor bestuursleden noch voor leerkrachten. Ook is al jaren geen geestelijke meer in het bestuur opgenomen. De SMOA voert het beheer over een tweetal scholen, het Colegio Arubano als HAVO-VWO-school en daarnaast de Pedagogische Akademie, het enige op Aruba bestaande instituut voor hoger beroepsonderwijs. Opvallend is het zwijgen van de statuten van de SMOA over dit laatste instituut! Omdat deze beide instituten in handen zijn van de SMOA, lijkt het alsof de overheid geen direkte invloed heeft op deze vormen van onderwijs. De werkelijke situatie is echter, gelijk bij de scholen van de beide andere stichtingen, anders. Doch hierover later meer.

Door gebrek aan initiatief van de zijde van de overheid was het de Rooms Katholieke geestelijkheid die deze schooltypen ruim 25 jaar (voor de APA 17 jaar!) geleden op Aruba introduceerde. Weliswaar bepalen de landsverordeningen Basisonderwijs en Voortgezet Onderwijs dat leerlingen met een andere levensovertuiging ook tot deze scholen, althans tot Colegio Arubano, toegelaten moeten worden, doch het eigen karakter van de school en de specifieke vrijheid van een schoolbestuur om leerlingen te verwijderen, kan een belemmering voor de schoolcarrière inhouden. Wat deze schooltypen betreft, heeft de overheid de kans gemist. Een tweede HAVO-VWO-school lijkt niet haalbaar, terwijl de toekomst van de Pedagogische Akademie zelf er niet rooskleurig uitziet.

Conclusie

Na de drie Stichtingen voor bijzonder onderwijs op bovenvermelde wijze op een rij gezet te hebben, zou een conclusie getrokken moeten kunnen worden of deze in de bestaande situatie ook werkelijk functioneren voor wat betreft het doel waarvoor de Stichtingen zijn opgericht, dit met het oog op de vrijheid van onderwijs waarvan zij in het verleden als zodanig gebruik gemaakt hebben. Fungeren de bijzondere schoolbesturen wel zo onafhankelijk? Zijn de bijzondere schoolbesturen wel in staat een deskundig onderwijsbeleid te voeren? Is er überhaupt behoefte op Aruba aan deze bijzondere onderwijsvormen en zo ja, waarin onderscheiden zij zich dan van het openbaar onderwijs? Een andere, reeds aan het begin van dit artikel gestelde, vraag is of, door de scheve verhouding bijzonder — openbaar onderwijs, de overheid wel voldoet aan de eisen van "aanhoudende zorg voor het onderwijs" (lid 1) en "voldoend openbaar algemeen vormend lager onderwijs in een genoegzaam aantal scholen" (lid 4) uit het onderwijsartikel 140 van de Staatsregeling. Ten aanzien van al deze vragen zou ik een tweetal opmerkingen willen maken.

ONDERWIJSZAKEN: het toekomstige Departement van Onderwijs voor Aruba.

1. Het funktioneren van de bijzondere schoolbesturen laat, op zijn zachtst gezegd, veel te wensen over. Geen van de drie Stichtingsbesturen heeft de afgelopen jaren een duidelijke visie op het onderwijs laten horen, noch ten aanzien van het bijzondere van het door hen verzorgde onderwijs noch ten aanzien van het onderwijs in zijn totaliteit. En dat terwijl zij het beheer voeren over 81% van de scholen! In de huidige constellaties kan men echter ook niet veel anders verwachten. Immers alle op Aruba bestaande schoolbesturen zijn samengesteld uit leden, die naast het vervullen van een volledige dagtaak, ook nog een fundamentele bijdrage zouden moeten leveren aan het onderwijsbestel. In bijna alle gevallen zijn de leden van de bijzondere schoolbesturen leken op het gebied van het onderwijs. Het ontbreekt de bestuursleden aan tijd en deskundigheid. De werkelijke situatie is dan ook dat de bijzondere schoolbesturen zich voortdurend verschuilen achter de overheid, die echter zelf eveneens in geen enkel opzicht in staat is een vooruitstrevend onderwijsbeleid te voeren. Enkele voorbeelden:

a. Door de zwakke opstelling van de schoolbesturen kan de overheid het benoemingsbeleid danig beïnvloeden. De rechten, door art. 140 van de Staatsregeling gegeven, worden niet krachtig genoeg aangewend.
b. De overheid beslist in feite welke scholen, vanwege de bezuinigingen, gesloten moeten worden. In dit geval zouden de schoolbesturen zelf eventuele maatregelen ter sanering moeten overwegen c.q. uitvoeren.
c. De subsidiekraan geeft de overheid een te machtig wapen om beslissingen van de schoolbesturen af te dwingen.
d. Ten aanzien van welke onderwijsproblematiek dan ook nemen de schoolbesturen immer een afwachtende en afhankelijke houding aan.

Dit alles doet de vraag rijzen of de feitelijk dominante positie van het bijzonder onderwijs het Arubaanse onderwijs wel ten goede komt. Heeft het bijzonder onderwijs in deze situatie wel recht van bestaan? Heeft het eigene, waarover in alle statuten wordt gesproken, wel die functie die in deze statuten zo mooi geformuleerd wordt? Onderscheidt het bijzonder onderwijs zich hierin echt van het openbaar onderwijs? Het antwoord moet ontkennend luiden. Op het Colegio Arubano wordt de Rooms Katholieke grondgedachte nauwelijks of niet meer uitgedragen. Zonder statutenwijziging heeft het Colegio Arubano trouwens haar "openstaan voor alle gezindten" steeds meer gepropageerd. Het geven van godsdienstlessen is toch niet de enige reden waarom een school "bijzonder" genoemd zou moeten worden? Ook in het openbaar onderwijs kan in volledige vrijheid godsdienst op het rooster geplaatst worden. Is het bij een praktisch geheel katholieke bevolking wel nodig een deel van de kerkelijke (en ouderlijke) taak onder te brengen bij het bijzonder onderwijs?

Hebben de scholen van de SPCOA wel de, in de statuten opgenomen, protestants-christelijke signatuur? De werkelijkheid laat iets anders zien. Met name de protestants-christelijke scholen op Aruba hebben het imago, dat daar het beste onderwijs in het Nederlands gegeven wordt. Niet de protes-

Waar zit het onderwijshart van deze gedeputeerde? →

tants-christelijke gezindheid is het kriterium. De Europese Nederlander en de, over het algemeen, meer gegoede Arubaan sturen hun kinderen naar deze scholen voornamelijk vanwege het veelvuldiger gebruik van de Nederlandse taal aldaar. Een snelle blik op de schoolbevolking zal de lezer van het voorgaande overtuigen.

Ook bij bijna alle SKOA-scholen is de aandacht voor de Rooms Katholieke signatuur verbleekt, zo niet verdwenen. De conclusie kan getrokken worden dat het bijzonder onderwijs op Aruba, voor wat betreft "het bijzondere", niet meer functioneert. Opvallend is echter dat zodra een instantie of persoon hierop duidt, de bijzondere schoolbesturen wel direkt grijpen naar het heilige wapen van de vrijheid van onderwijs. En dat getuigt van hypokrisie.

Hoe zou het dan wel moeten? Twee mogelijkheden lijken voor de hand te liggen: of het bijzonder onderwijs echt de inhoud geven waarvoor het ooit is opgezet of, gezien de praktisch geheel Rooms Katholieke bevolking, de introductie van één soort onderwijs, nl. openbaar. De Arubaanse situatie in ogenschouw nemend zou ik willen kiezen voor het laatste, zij het onder enkele voorwaarden, waarop in punt 2 wordt ingegaan. Het opzetten van goede beheersstructuren voor alle bijzondere onderwijssoorten is voor Aruba te kostbaar. Ik geloof in bundeling van de aanwezige deskundigheid bij één centraal punt: de Arubaanse overheid.

Uit het voorgaande moet niet de conclusie getrokken worden dat schrijver dezes een tegenstander is van het bijzonder onderwijs. Wel ben ik van mening dat hiervoor, gezien de feitelijke situatie, op Aruba geen plaats is.

2. Door het sluiten van enkele kleuter- en basisscholen heeft de overheid haar toch al zwakke positie in het Arubaans onderwijs nog slechter gemaakt. Aan de eis van "voldoend openbaar lager onderwijs" wordt al lang niet meer voldaan als men bedenkt dat Playa en San Nicolas elk over slechts één basisschool beschikken. Nu kan de overheid wel van de gedachte uitgaan dat zij toch voldoende grip heeft op het bijzonder onderwijs door de afhankelijke opstelling van de schoolbesturen, maar die gedachte lijkt mij dan principieel onjuist. De overheid draagt de zorg voor het onderwijs in zijn totaliteit. Zij dient ervoor te zorgen dat het onderwijs gelijke tred houdt met ontwikkelingen die zich in de Arubaanse samenleving voordoen. En daar is helaas veel op aan te merken. Algemene onderwijsvernieuwingen blijven uit; een weldoordachte, in overleg uitgevoerde, sanering van het onderwijs ontbreekt; grote ontevredenheid in het onderwijsveld; een planning met betrekking tot het instandhouden van een zekere vorm van hoger beroepsonderwijs, zo mogelijk geïncorporeerd in enig universitair onderwijs, bestaat niet. Is het onjuist te stellen dat de overheid er voor moet zorgen dat elke jonge burger een opvoeding c.q. opleiding moet krijgen, waardoor hij in staat gesteld wordt een menswaardig bestaan op te bouwen? Het niveau van de samenleving hangt hier nauw mee samen. Is het daarom niet beter al het mogelijke in het werk te stellen de bestaande onderwijssoorten in enige vorm te behouden dan deze onderwijsmogelijkheden domweg te laten verdwijnen? Een kwart van de Arubaanse begroting zal, ook in de toekomst, besteed worden aan het onderwijs. Wat ondermeer moet gebeuren, is het aanstellen van een gedeputeerde, of na 1 januari a.s. een minister, die enkel en alleen belast is met de zorg voor het onderwijs. Een persoon, die deskundig is op het gebied van het onderwijs en beschikt over een duidelijke visie hierop. Deze gedeputeerde of minister moet zich vervolgens laten bijstaan door een staf van deskundigen, die zich in teamverband op de vernieuwingsproblematieken kunnen werpen. Hijzelf zal de grote initiator van het geheel dienen te zijn. Pas dan zal de overheid in staat zijn een efficiënt en vooruitstrevend onderwijsbeleid te voeren. De op dit moment aan de bijzondere schoolbesturen formeel toekomende bevoegdheden, zoals het benoemen van leerkrachten en de keuze van de leermiddelen, vormen dan weliswaar geen belemmering voor het doorvoeren van onderwijsvernieuwingen op zich, daar de schoolbesturen zich in de praktijk toch veelal afhankelijk opstellen, doch zijn wel obstakels voor het voeren van een compleet onderwijsbeleid door de overheid. Te dikwijls gebruiken de representanten van het bijzonder onderwijs de vrijheid van onderwijs als wapen tegen het doorvoeren van structurele en materiële onderwijsvernieuwingen.

Om enkele konkrete punten aan te geven: begonnen moet worden met de oprichting van een planningsinstituut, dat door middel van research aan onderwijsvernieuwing en verbetering werkt, en dat uiteindelijk moet uitmonden in de creatie van een eigen aangepast onderwijssysteem; verder een schooladviesdienst en een bureau voor leerplanontwikkeling, die allen bemand moeten worden door energieke, liefst ervaren, onderwijsdeskundigen. Inhoeverre het onderwijsartikel hiertoe gewijzigd zou moeten worden, zal door een intensieve analyse aangegeven dienen te worden. Op dit moment is niet direkt te bepalen hoe een eventueel nieuw artikel zou moeten luiden, maar in ieder geval moet gezorgd worden voor een formulering, waarbij de norm voor de vrijheid van onderwijs en de zorgplicht van de overheid in zulke algemene bewoordingen worden opgenomen, dat de uitwerking ervan naar de verschillende onderwijssoorten niet aan onbedoelde en onnodige beperkingen onderhevig is.

REINA BEATRIX SCHOOL: enige openbare basisschool in Playa!

ABRAHAM DE VEERSCHOOL: openbare M.A.V.O.

Het onderwijsartikel in de onlangs door de Eilandsraad aanvaarde Staatsregeling van Aruba is voor wat betreft het grondrecht vrijheid van onderwijs ongewijzigd gebleven. Door de jaren heen heeft deze bepaling nauwgezet het overeenkomstige Nederlandse grondwetsartikel gevolgd. Men moet daarbij wel bedenken dat het artikel tot stand is gekomen onder invloed van aldaar bestaan hebbende politieke verhoudingen. De vraag of deze gang van zaken juist is, alleen vanwege de bestaande banden met Nederland, moet ontkennend beantwoord worden. Op Aruba moet, zeker met het oog op de Status Aparte, een eigen weg ingeslagen worden. In verband met de inhoud van het grondrecht vrijheid van onderwijs zou de Arubaanse overheid na de aanvang van de nieuwe Koninkrijksstructuur een Staatscommissie kunnen instellen, die met de bedoeling een kreatie van een op de Arubaanse situatie geënt onderwijssysteem mogelijk te maken, voorstudies verricht, zich verdiept in de onderwijsproblematiek van deze tijd en uiteindelijk met een nieuwe formulering van het onderwijsartikel zal moeten komen. Het initiatief daartoe dient, ook nu weer, van de overheid uit te gaan. En hiervoor is politieke wil noodzakelijk.

**) Het materiaal voor dit artikel is ondermeer ontleend aan een deel van de doctoraalscriptie, alsmede aan de rede van de schrijver, uitgesproken bij diens buluitreiking aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen afdeling Aruba op 24 april 1984.*

●

Nederlandstalige Antilliaanse jeugdboeken zijn tot nu toe altijd sterk gericht geweest op het analyseren van maatschappelijke aspecten. Zo beschreef de Curaçaose auteur Diana Lebacs in haar vier vervolgboeken over "Nancho" de ontwikkeling van de individuele hoofdfiguur, die in het woord vooraf uitdrukkelijk gekoppeld werd aan de Bonaireaanse realiteit van de jaren vijftig en volgende. En Sonia Germers gaf in *Orkaan* en *Orkaan en Mayra* problemen weer als de opvoedingssituatie, de verhouding jongens en meisjes, de doorbreking van wat traditioneel 'mannenwerk' en 'vrouwenwerk' genoemd wordt, en het bespreekbaar maken van het taboe rond de dood. Beide auteurs stonden zeer kritisch tegenover tradities en riepen in hun verhalen op die te doorbreken, als ze niet (langer) houdbaar bleken.

Dit soort 'novels of childhood' is trouwens een veel voorkomend procédé in het hele Caraïbisch gebied. Kenneth Ramchand wijdde er een apart hoofdstuk aan in zijn standaardwerk *The West Indian Novel and its Background,* waar hij het genre uitgebreid behandelde aan de hand van Michael Anthony *The year in San Fernando.*

De van Aruba afkomstige Angela Matthews bekritiseerde in *De witte pest* de Nederlandse discriminatie en bepaalde haar positie als jonge Antilliaanse in de Nederlandse samenleving (wat ze evenwel niet literair aanvaardbaar wist te brengen).
Ook in recenter werk als Diana Lebacs *Suikerriet Rosy* en Desiree Correa *Mosa's eiland* vinden we deze Antiliaanse schrijftraditie nog weer bevestigd. *Suikerriet Rosy* toonde de relatieve welvaart van Curaçao ten opzichte van de Engelse Caraïbische eilanden aan (het fenomeen van de buitenlandse dienstmeisjes), en gaf een visie op de ontwikkeling van het hele Caraïbisch gebied: niet een ontwikkeling in luxe-goederen die van buitenaf wordt aangeprezen en aangeboden, maar een geleidelijke ontwikkeling die stap voor stap van binnenuit wordt bewerkstelligd. In feite gaf ze een volwassen kijk op wat ze in haar in 1971 in haar jeugdige debuut *Sherry, het begin van een begin,* ook al had willen aantonen, maar waarin ze toen literair niet slaagde. *Mosa's eiland* analyseerde heel scherp en kritisch de man - vrouw en vooral de moeder — dochter verhouding op Aruba. (Zie S & K aña 16, no. 4, 1985)

Na dit alles verscheen nu onlangs Sonia Garmers *Wonen in een glimlach,* dat op het eerste oog geheel afwijkt van deze traditie en regelrecht lijkt thuis te horen in de pulplectuur over jong succes en jeugdige liefde - tot en met het door Reintje Venema getekende omslag!

Een serieus maar opgewekt meisje slaagt met mooie cijfers voor haar havo-diploma, solliciteert naar een baan om haar niet al te rijke moeder niet langer tot financiële last te zijn, en wordt direct opgenomen als vertaalster bij een radio-station. Ze krijgt de kans om een omroepster te vervangen die ziek is, en doet dat natuurlijk zo goed dat ze al snel een eigen programma verzorgt. Ze slaat zich dapper door alle problemen en wordt een hele bekendheid op het eiland ... En natuurlijk is daar de Liefde, waarin na aanvankelijke strubbelingen, compleet met een Innerlijk Stemmetje, ook alles keurig, zo niet op zijn pootjes, dan wel in elkaars armen terechtkomt...

Heeft Sonia Garmers de traditie van probleemromans' doorbroken met een verhaal dat oppervlakkig beschouwd niet meer dan een liefdesniemendalletje is? Ik denk het niet, want deze grote lijn is alleen maar gebruikt als uitgangspunt. Het gaat erom hoe dit cliché-gegeven is uitgewerkt en hier zelfs uitgediept.
De tekst op de achterflap belooft een "scherp beeld van de achtergronden van een commercieel radiostation op de Nederlandse Antillen." Sonia, die zelf een radioprogramma verzorgt, zal het kunnen weten. De inhoud van de programma's wordt wel niet rechtstreeks door de sponsors bepaald, maar de financieel directeur houdt wel degelijk rekening met hun belangen, uit eigen belang want hij moet leven. En ook de regering houdt een oogje in het zeil.

Sonia Garmers geeft deze situatie weer, maar via de programma's laat ze tevens een aantal aspecten van de samenleving zien. Toch weer! Een voorbeeld. Via haar radio-programma wordt het heilige moeder-instituut dat culmineert in een overdreven moederdagviering op de korrel genomen. Desiree Correa heeft trouwens vorig jaar in haar debuut de altijd zorgzame moeder die op elk gering commando van vader of zoon in de keuken verdwijnt al aan gruzelementen geschreven.
De persoonlijke verhouding van de hoofdfiguur tot haar moeder (ze is vaderloos opgegroeid) speelt met zijn ups en downs, zijn vertrouwelijkheid en dan weer geslotenheid door het

Een schi
jeugdboe
bedrieg

itterend ek in een lijk jasje

hele boek heen; geen ideaal stel maar heel realistisch.

De kracht van dit boek zit (opnieuw!) in een aantal uitstekend beschreven details en scènes, en daarbij vooral de dialogen, waarbij Sonia Garmers er deze keer in slaagt ze hechter dan vroeger met elkaar te verbinden. Ze geeft via allerlei details uit het dagelijkse van Curaçao inderdaad een scherp beeld, niet alleen van de radio maar van het eiland en zijn bewoners.

'Vroeger', Valentijn, moeder- en vaderdag, ontwikkelingshulp en dagelijkse hulp aan de naaste, eigen produktie, enz., het zijn allemaal zeer reële gegevens voor een land in ontwikkeling.

En de beschrijving van al die zaken is geestig, wat de oudere jeugd zeker niet zal ontgaan. Zo verwerkt ze de tophits van de laatste jaren om de gevoelens van verliefdheid te vertolken.

Die geestigheid ligt dan in het taalgebruik én in de situaties. Dat was altijd al en is ook nu weer de sterkste kant van Sonia Garmers' schrijverschap. Haar stijl wordt daarbij steeds trefzekerder.

Wat alleen maar oppervlakkig 'leuk' lijkt of een beetje flauw als een vergissing in getallen: het grote buurland Venezuela geeft vijf miljoen i.p.v. de bedoelde vijfduizend, krijgt een heel andere dimensie voor die kritische lezers die de Venezolaanse houding van veelbelovende en weinig gevende bevoogdende hulpvaardigheid kennen en weten in te schatten. Heel subtiel speelt Sonia Garmers zo met de politieke gevoelens t.o.v. Venezuela en Nederland; lees de beschrijving van de diploma-uitreiking aan het begin maar! Sonia zal dergelijke scenes met een glim-/grimlach geschreven hebben!

Natuurlijk kan je lachen om een Roberto die niet weet wat hij tegen de Nederlandse rechter moet zeggen: ik heb geschiet, geschot, geschoten. Dat laatste is toch meervoud en ik heb maar één schot gelost! Maar het geeft een stukje Nederlandse-taaltragiek: taalonzekerheid maakt de mens onzeker tot in de verdediging van zijn rechtspositie.

Dit brengt me tot de conclusie dat Sonia Garmers een jeugdroman geschreven heeft die oppervlakkig niet meer lijkt dan de 'geschiedenis van een jeugdliefde' en 'een krijgen-ze-elkaar-nu-nietes-welles'. Misschien zal dit aspect aantrekkelijk zijn voor die lezers die dat verplichte school-Nederlands toch al zo moeilijk vinden en voor lezers die moeite hebben met al die moeilijke probleemboeken.

Maar voor de 'betere' lezers is er onder die laag heel wat meer weg te halen: beelden van echt Curaçaos leven, vol milde want in humor verpakte kritiek op de maatschappij. Impliciet is aangegeven dat vroeger niet alles beter was; ook nu helpen mensen elkaar nog in stilte. En vooral: arbeidsethos - mensen verrichten hun, soms vervelende, werk met plichtsbesef en enthousiasme.

Opnieuw zien we hier dus een boek dat reageert en reflecteert op de maatschappij; het aantrekkelijke zit opnieuw in de wijze waarop Sonia

Sonia Garmers

Garmers dat weet te presenteren: lichtvoetig, humoristisch, zonder getheoretiseer en zwaarwichtigdoenerij, in een verpakking die bij de lezer een glimlach van herkenning zal oproepen. Zo schrijft Sonia Garmers met dit boek impliciet een anti-pulproman in een bedrieglijk jasje.

Sonia Garmers heeft andermaal een prachtig boek geschreven. Zeer aanbevolen voor de leerlingen van de brugklassen van het voortgezet onderwijs en (veel) ouderen. Ook volwassenen zullen dit boek met plezier lezen! Het is al een tijdje in de plaatselijke boekhandels verkrijgbaar.

Sonia Garmers:
Wonen in een glimlach

Leopold - Den Haag,
Nederland, 1985
152 pp.

● Wim Rutgers

VRAAG EN ANTWOORD

Skol & Komunidat begint deze maand met een vaste, maandelijkse rubriek als extra service aan de leden. We geloven hiermee in een behoefte te voorzien. De bedoeling is dat vragen, problemen van allerlei aard zo een meer algemene aandacht krijgen. We denken in eerste instantie aan rechtspositionele en onderwijskundige kwesties, maar ook andere zaken die van belang zijn voor het onderwijs of de onderwijzers kunnen in deze rubriek aan de orde komen.
Het is de bedoeling dat het een lezersrubriek wordt. Dat houdt in dat U de vragen instuurt (Skol & Komunidat, p/a POB 582, of telefonisch via 24219). Wij zullen ze dan selecteren en laten beantwoorden door mensen die gespecialiseerd zijn op het desbetreffende terrein. De antwoorden zullen zo kort en zakelijk mogelijk zijn; de beantwoorders (sters) zullen zich onthouden van persoonlijke visies op de kwestie, tenzij uitdrukkelijk vermeld. U zorgt ervoor dat uw vragen zo duidelijk mogelijk zijn. Van de te gebruiken taal maken wij geen probleem. Suggesties voor een originele titel voor de rubriek zijn van harte welkom.

Wie moet er nu eigenlijk beslissen, dat een school gesloten moet worden?

Een zeer actuele vraag waarvan de beantwoordingen die de laatste weken de publiciteit haalden, de zaak beslist niet duidelijker hebben gemaakt.

Bij de beantwoording van deze vraag hoeven wij eigenlijk niets anders te doen dan de bestaande regelingen er op na slaan en uit het aldaar vastgestelde tot onze slotsom komen.

Aangezien het dit jaar alleen om de sluiting van scholen van basisonderwijs te doen is geweest, zullen wij ons tot dit type onderwijs beperken.

De raamwet die de grote lijnen van het basisonderwijs regelt, vinden wij in PB 1979 nr. 28.

In hoofdstuk III van deze wet — Beëindiging der bekostiging — vinden wij in art. 82 het volgende:

1. Een openbare school wordt opgeheven en de aanspraak op bekostiging ten behoeve van een bijzondere school gaat verloren, indien zij naar het oordeel van de eilandsraad, de directeur en de ouders, voogden en verzorgers gehoord, niet langer in een behoefte voorziet.
2. Indien het een bijzondere school betreft, stelt de eilandsraad het schoolbestuur in kennis van zijn besluit, dat met redenen is omkleed.

Iedere lezer kan het verschil in behandeling tussen het openbaar en het bijzonder onderwijs zien: de openbare school wordt door de eilandsraad opgeheven, terwijl dit niet geldt voor de bijzondere school; ten aanzien van de bijzondere school kan de eilandsraad alleen de subsidie intrekken.

Voor de praktijk is dit verschil niet zo erg belangrijk; het resultaat is namelijk hetzelfde: de openbare school wordt door de eilandsraad gesloten en de bijzondere school zal dicht moeten gaan vanwege de intrekking van de subsidie.

Dit verschil in behandeling tussen het bijzonder en het openbaar onderwijs wordt overal in deze raamwet gehanteerd; logisch, mag wel gesteld worden, want een bijzondere school wordt nu eenmaal geleid door een schoolbestuur dat volkomen autonoom is. Zolang het schoolbestuur binnen de gestelde wettelijke regelingen blijft, heeft het van niemand toestemming nodig bij te nemen beslissingen.

Veel belangrijker dan het verschil in behandeling tussen het openbaar en het bijzonder onderwijs bij de sluiting van scholen, is het motief dat zo'n sluiting noodzakelijk kan maken.

Dit motief wordt ook in artikel 82 gegeven, namelijk wanneer de eilandsraad van oordeel is "dat de school niet langer in een behoefte voorziet". Op het eerste gezicht lijkt dit een onduidelijk, misschien zelfs rekbaar criterium, maar wanneer wij een artikel uit deze zelfde wet ernaast plaatsen, krijgt het toch een wat concretere vorm. Het gaat hier om artikel 49, onder hoofdstuk I — Aanvang der bekostiging — waarvan de leden 1 en 2 als volgt luiden:

1. De eilandsraad brengt een bijzondere school voor bekostiging uit de openbare kas in aanmerking, indien de behoefte aan die school voldoende is gebleken.
2. Deze behoefte wordt niet aanwezig geacht, indien de school naar de mening van de eilandsraad zal worden bezocht door minder dan 100 leerlingen in de eilandgebieden Aruba en Curaçao of door minder dan 50 leerlingen in de andere eilandgebieden.

Uit het hierboven naar voren gebrachte, kunnen wij de volgende conclusies trekken:

a. de eilandsraad heeft de bevoegdheid *een openbare school* te sluiten;
b. de eilandsraad heeft *niet* de bevoegdheid *een bijzondere school* te sluiten; wel hebben zij de bevoegdheid de subsidie in te trekken wanneer gebleken is dat de school niet meer in een behoefte voorziet;
c. een school voor basisonderwijs voorziet niet langer in een behoefte wanneer het aantal leerlingen permanent minder dan 100 leerlingen blijft bedragen.

Drie opmerkingen

a. Het is hier nogal simpel gesteld, maar de beslissing van de eilandsraad een openbare school te sluiten of de subsidie aan een bijzondere school stop te zetten, betekent niet het einde van het spel. Zowel voor de direct betrokkenen bij het openbaar als voor die bij het bijzonder onderwijs geeft artikel 83 een beroepsmogelijkheid:

"Tegen een besluit als bedoeld in artikel 82, kan indien het een openbare school betreft een groep van tenminste twintig ouders, voogden of verzorgers en indien het een bijzondere school betreft het schoolbestuur bij de Gouverneur in beroep komen binnen twee maanden na de dag waarop de eilandsraad het besluit tot opheffing heeft genomen ten aanzien van een openbare school of twee maanden na de dag waarop het besluit aan het schoolbestuur is toegezonden".

b. De vraag of de eilandsraad een →

openbare school kan sluiten of de subsidie aan een bijzondere school kan stopzetten op andere gronden dan het aantal leerlingen, blijft bestaan. Dit blijkt uiteraard mogelijk, maar deze andere concrete gronden, duidelijk zichtbaar en acceptabel voor iedereen, zijn echter moeilijk te vinden.

c. Een slimmerik onder de lezers zal wel ontdekt hebben dat artikel 49 slechts spreekt van de bijzondere school. Geldt dit criterium van "in een behoefte voorzien" dan niet voor het openbaar onderwijs? Het geldt zeker voor het openbaar onderwijs, want op basis van het in de Staatsregeling vastgestelde principe dat het bijzondere onderwijs volkomen gelijk is aan het openbare onderwijs, zeer zeker wat de bekostiging betreft (Staatsregeling van de Nederlandse Antillen, art. 140 lid 7; Staatsregeling van Aruba, artikel 1.20 lid 7), kan een dergelijke regeling de openbare school uiteraard niet onthouden worden.

Verkeerde voorlichting

Hoewel het hier om een strak aan regels gebonden zaak gaat, hebben heel wat geruchten de ronde gedaan in verband met de sluiting van scholen; enkele ervan hebben zelfs de publiciteit gehaald, de indruk wekkende dat het om keiharde uitspraken ging. Enkele voorbeelden:

a. "Het bestuurscollege van Aruba heeft met stopzetting van de subsidie gedreigd indien het schoolbestuur niet medewerkt aan de sluiting van scholen". Flauwe kul!!! Het bestuurscollege kan deze dreiging nimmer, herhaal: nimmer, hard maken. Artikel 82 zegt heel duidelijk aan wie de bevoegdheid een subsidie in te trekken, toekomt.

Aangezien het bestuurscollege niet de bevoegdheid heeft welke school dan ook te sluiten of enige subsidie in te trekken, kan het dit dreigement ook niet hard maken.

b. "Het bestuurscollege heeft besloten het aantal 100 (genoemd in artikel 49) te verhogen tot 168. Weer grote flauwe kul! Aangezien het hier om landsverordening, vastgesteld door de Staten van de Nederlandse Antillen gaat, kan alleen deze Staten hierin veranderingen aanbrengen. Zelfs na 1 januari 1986 zal het bestuurscollege (uiteraard in een andere benaming) deze bevoegdheid niet hebben; deze bevoegdheid komt dan het Arubaanse Parlement toe.

c. De fractieleider van de regeringspartij op Aruba geeft tekst en uitleg over de sluiting van een aantal scholen vallende onder een particulier schoolbestuur. Hoe is dit mogelijk?
Binnen onze huidige verhoudingen kan deze bevoegdheid onder geen enkele voorwaarde aan welke fractieleider ook, toekomen. Rustig doet hij voorkomen alsof de sluiting van scholen van hem afhankelijk is. En niemand reageert, ook het schoolbestuur niet.

Slotopmerking

Wanneer de zaak zo eenvoudig objectief bekeken kan worden, waarom is er dan zo'n geharrewar ontstaan rond de sluiting van scholen; waarom moesten personen die het beter zouden moeten weten, zich in zoveel bochten wringen om toch geloofwaardig te klinken? Ongetwijfeld is het totaal ontbreken van een duidelijk uitgestippeld onderwijsbeleid van de kant van de Arubaanse Overheid hiervan de hoofdoorzaak.
Dit totaal ontbreken van een onderwijsbeleid gecombineerd met, of misschien wel veroorzaakt door, het eveneens totaal ontbreken van enige interesse voor het onderwijs, hebben ons in een situatie doen belanden, waarbij met het onderwijs omgesprongen wordt als ware het een verzameling cementzakken, keukenrollen, of noem maar op. Zeker is dat elke kritische beschouwing zal uitwijzen, dat zelfs een debuterend amateur zich zou schamen voor de wijze waarop het gehele gedoe rond het "snijden" in het onderwijs aangepakt is.

Wanneer er een duidelijk onderwijsbeleid bestaan zou hebben, gesteund door alle geledingen binnen het onderwijs, direct herkenbaar voor een ieder betrokken bij het onderwijs, dan kunnen paniekbeslissingen als die van de laatste weken niet tot de mogelijkheden behoren; ad hoc maatregelen zullen tot het verleden gaan behoren.

Wanneer de particuliere schoolbesturen naar buiten toe de durf konden opbrengen om de verwarde lijn van de Overheid in deze, keihard de rug toe te keren, dan zou de gehele zaak, voor de onderwijsgevenden in ieder geval, minder troebel zijn geweest.
Onderwijs, maken ze zich om jou echt geen zorgen meer?

● p.e.c.

* * * * *

Wanneer komt men nu eigenlijk in aanmerking voor vaste pensioengerechtigde dienst en hoe verloopt de procedure van de totstandkoming ervan precies?

1. Indiening verzoek.
Onder normale omstandigheden dient de betrokken leerkracht, na zo'n drie jaar gewerkt te hebben, een verzoek om in vaste pensioengerechtigde dienst benoemd te worden, in bij de werkgever. Voor het bijzonder onderwijs is dat de S.K.O.A., de S.P.C.O.A. of de S.M.O.A. en voor het openbaar onderwijs het Eilandgebied Aruba oftewel het Bestuurscollege. Deze brief kan zeer eenvoudig opgesteld worden. Vermeld worden de personalia, waar men werkt, hoe lang dat reeds het geval is en het verzoek zelf, b.v. "dat men in vaste pensioengerechtigde dienst benoemd wenst te worden." Aanbeveling verdient dit verzoek aan het begin van een schooljaar in te dienen opdat een mogelijke benoeming het schooljaar daarop geëffectueerd kan zijn.

2. Recht op vaste pensioengerechtigde dienst.
Van toepassing is de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht (L.M.A.). Deze wet geldt voor alle leerkrachten, ook voor hen die werkzaam zijn bij een school van het bijzonder onderwijs! Om meer bekendheid te geven aan bepaalde fundamentele wettelijke bepalingen volgt hieronder de integrale tekst van artikel 5 van het L.M.A.:

"–1. Aanstelling geschiedt in vaste of in tijdelijke dienst.
–2. Aan de aanstelling in vaste dienst gaat in de regel vooraf een aanstelling in tijdelijke dienst.
–3. Aanstelling in tijdelijke dienst kan slechts plaats hebben:
a. indien mag worden aangenomen, dat de werkzaamheden, waarmede de ambtenaar zal worden belast, van aflopende aard zijn. Wanneer werkzaamheden als in de vorige volzin bedoeld elkaar in een aaneensluitende reeks opvolgen, wordt de aanstelling in tijdelijk dienst van de ambtenaar, die met die werkzaamheden is belast, na vijf jaren door een aanstelling in vaste dienst vervangen, indien mag worden aangenomen, dat deze werkzaamheden ten minste nog vijf jaren zullen voortduren. De aanstelling in tijdelijke dienst wordt in elk geval na tien jaren dienst als zodanig door een aanstelling in vaste dienst vervangen;
b. indien een wijziging van de taak van de betrokken dienst is voorgenomen;
c. van personen, in dienst genomen ter vervanging van tijdelijk afwezig personeel;
d. van personen in opleiding;
e. van ongehuwde vrouwelijke ambtenaren;
f. van personen met gedeeltelijke dag-, week- of jaartaken;
g. voor een proeftijd van niet langer dan één jaar, ten hoogste met nog één jaar te verlengen. In bijzondere gevallen kan op verzoek van de ambtenaar de proeftijd na twee jaren nog uiterlijk met één jaar worden verlengd;
h. van personen, met wie voor de aanstelling overeengekomen is dat zij voor een bepaaldelijk aangeduide tijd in dienst treden.
–4. Een aanstelling in tijdelijke dienst als bedoeld in het derde lid onder b., c., d. en e. duurt niet langer dan vijf jaren.
–5. De aanstelling van de ambtenaar kan geschieden onder de voorwaarde, dat ontslag zal worden verleend, indien niet binnen een daarvoor te stellen termijn een bepaald diploma of bepaalde diploma's zijn behaald.
–6. De in vaste dienst aan te stellen personen worden tevens als ambtenaar in de zin van de Pensioenverordening Burgerlijke Landsdienaren 1938 (P.B. 1949, no. 125) benoemd, tenzij zij niet voldoen aan de in de gemelde pensioenverordening voor een zodanige benoeming gestelde eisen."

De inhoud van het artikel komt ondermeer op het volgende neer. Na twee jaar, doch binnen vijf jaar, heeft de aanvankelijk in tijdelijke dienst aangestelde leerkracht reeds een recht verworven ten aanzien van vaste pensioengerechtigde dienst. Alleen in het geval dat aangetoond kan worden dat de betreffende werkzaamheden niet nog tenminste vijf jaar zullen voortduren, kan deze termijn verlengd worden tot tien jaar. Het is duidelijk dat dit slechts in zeer bijondere gevallen zal kunnen optreden. Immer bij een juiste planning moet aangegeven kunnen worden hoe de werkgelegenheid binnen het onderwijs zich de komende jaren zal manifesteren! Kortom, recht op vaste →

pensioengerechtigde dienst verkrijgt men na twee jaar bij éénzelfde werkgever in dienst te zijn geweest.

3. Wettelijke vereisten

Naast een minimale diensttijd van twee jaar moet men, om pensioenrechten te verkrijgen, nog voldoen aan een tweetal andere eisen. De Pensioenverordening Burgerlijke Landsdienaren 1938 (P.B. 1949 no. 125, zoals nadien gewijzigd) eist ten eerste dat de adspirant-pensioengerechtigde medisch wordt goedgekeurd. Hiertoe wordt de leerkracht opgeroepen voor medische keuring. Deze keuring wordt verricht door een drietal gouvernementsartsen en duurt hooguit enkele uren. De huidige procedure hiervoor is nogal omslachtig. Op verzoek van het Schoolbestuur vraagt het Hoofd Onderwijszaken via het hoofd Personeelszaken aan het Hoofd van de Gezondheidsdienst voor de keuring zorg te dragen. Uit efficiency-overwegingen worden dan wel een aantal gevallen "opgespaard", waarna, binnen één of twee maanden, de keuringen kunnen plaatsvinden. Het is vanzelfsprekend dat bij afkeuring geen benoeming in vaste pensioengerechtigde dienst kan plaatsvinden. Wel moet de betrokkene dan volledig ingelicht worden welke de medische redenen daarvan zijn. De tweede eis is, dat de leerkracht, die de 35-jarige leeftijd is gepasseerd, voor een benoeming in vaste pensioengerechtigde dienst dispensatie moet krijgen vanwege de Gouverneur. Dit formele verzoek wordt in praktisch alle gevallen na drie of vier maanden gehonoreerd. Tesamen met de keuring neemt dit deel van de procedure dus zo'n vijf à zes maanden in beslag.

4. Door werkgever te stellen eisen

Ook de werkgever kan uiteraard eisen stellen. Een leerkracht, die zijn werk niet goed doet, zal niet voor een vaste benoeming in aanmerking kunnen komen. Gevolg is dan meestal dat deze leerkracht na verloop van tijd wordt ontslagen. Heeft men echter in de loop der jaren van de werkgever nooit enige schriftelijke of mondelinge negatieve reaktie op het funktioneren vernomen, dan kan men gevoeglijk aannemen dan men als onderwijskracht voldoet. Immers de werkgever heeft de plicht en de verantwoordelijkheid de leerkracht in kennis te stellen van een eventueel niet-funktioneren; bovendien moet zij de argumentatie voor een dergelijke zienswijze vermelden. Een werkgever kan een verzoek om benoeming in vaste pensioengerechtigde dienst, na bijvoorbeeld drie jaar, dus niet beantwoorden met de zinsnede dat de benoeming niet kan plaatsvinden omdat de leerkracht niet functioneert. In dat geval moet er een uitvoerige briefwisseling aan zijn voorafgegaan. Elke vorm van afwijzing moet geschieden met opgave van redenen. Op het moment dat de werkgever positief over de aanvraag heeft beslist, is de benoeming, op enkele formaliteiten zoals keuring en eventuele dispensatie na, praktisch een feit. Althans, dit behoort zo te zijn.

5. Positie leerkrachten bij het bijzonder onderwijs.

De bijzondere schoolbesturen zijn volledig autonoom bij het benoemen van de leerkrachten. Uiteraard dienen zij zich wel te houden aan formeel wettelijke vereisten, zoals bekwaamheid, bevoegdheid e.d. Natuurlijk kunnen de bijzondere schoolbesturen het benoemingsbeleid enigszins afstemmen op dat van de overheid, maar zij hebben het recht, en vanwege hun feitelijk bestaan ook de plicht, er een eigen beleidsvisie op na te houden. Wanneer zij dus het Eilandgebied in kennis stellen van de benoeming in vaste pensioengerechtigde dienst van een bij hen in dienstzijnde leerkracht, kan het Eilandgebied alleen op wettelijke gronden tegen deze benoeming bezwaar maken. Wordt aan alle wettelijke eisen voldaan (en welk schoolbestuur zorgt daar bij voorbaat niet voor?) dan kan het Eilandgebied de benoeming niet tegenhouden. Een voordracht voor de medische keuring moet dan binnen één of twee maanden gehonoreerd worden. Gebeurt dit niet dan moet een zichzelf respecterend schoolbestuur, wederom reeds op grond van haar feitelijk bestaan, een dergelijke beslissing voor de rechter afdwingen. Ook voor de verlening van dispensatie door de Gouverneur is tussenkomst van het Eilandgebied niet nodig. Dit kan rechtstreeks gebeuren. In het geval dat het Eilandgebied aan het schoolbestuur meedeelt dat het verzoek om dispensatie via hen dient te geschieden, kan het schoolbestuur ook hiertegen opkomen. Dus nogmaals: de bijzondere schoolbesturen kunnen zelf, onafhankelijk van het Eilandgebied, beslissen of zij een leerkracht in vaste pensioengerechtigde dienst benoemen. De overheid dient slechts daarvan in kennis gesteld te worden om daartegen eventuele formeel wettelijke bezwaren naar voren te brengen.

6. Conclusie

De procedure voor de totstandkoming van vaste pensioengerechtigde dienst verloopt puntsgewijs alsvolgt:

a. verzoek door de leerkracht na minimaal twee jaar dienst.

b. schoolbestuur beslist autonoom; eventuele afwijzing met opgaaf van redenen.

c. schoolbestuur stelt de overheid van de benoeming in kennis en stelt medische keuring voor; in voorkomende gevallen bovendien rechtstreeks een verzoek aan de Gouverneur om dispensatie.

d. definitieve beslissing.

Bij een normaal ambtelijke gang van zaken en een juist gebruik van de aan elke instantie toekomende rechten, neemt de gehele procedure, van de aanvraag tot de definitieve benoeming en de daarbij behorende inhouding van de pensioenpremie, een periode van vijf tot (maximaal) acht maanden in beslag. Wanneer men het verzoek aan het begin van het schooljaar doet, kan de definitieve benoeming in vaste pensioengerechtigde dienst met ingang van het volgend schooljaar dus inderdaad ruimschoots een feit zijn.

● p.p.

grawata

Snap je nou zoiets: alle kranten schreven vol lof over de Arubaanse eensgezindheid bij de stemming over de TEGENWERKINGSREGELING ...

***

Professor X uit Leiden (die v/d Badkuyp indertijd heeft laten slagen) op ons verzoek om commentaar op Johnny's recente uitbraaksels over de UNA: "Tja, zo nu en dan geef je iemand de MISSER-titel, daar ontkom je niet aan in dit systeem ..."

***

Betico denkt er zwaar over om bij het volgende dandé-festival op te treden onder de naam 'Betico i su Grupito'. Dat slaat beter aan bij de mensen ...

***

Als je de rekening voor $ 40.000,- aan stickers made in USA betaalt van je tegoed op een USA-bank, dan is dat toch geen deviezenvlucht? Hoogstens WAS het deviezenvlucht ...

***

Snap je nou zo'n houding van v/d Badkuyp? Hij heeft toch zeker zelf ook tenminste 4 maanden voor de klas gestaan? ...

***

Di un kos nos ta sigur: Nos konsehero general ta hopi mas General ku konsehero ...

***

De a.s. verkiezingen teruggebracht tot een simpel dilemma: als de MEP wint komt de onafhankelijkheid niet in 1996, maar ver daarvóór (Status Dictatorialis). Als de oppositie wint komt de onafhankelijkheid niet in 1996 en waarschijnlijk ook niet daarna (Status Provincialis)...

***

Nos no sa si Daniel no sa, pero e 'grupito' di Betico en realidat ta parse mas un 'konsorsio'. Nos ta konta a lo menos 7 Arubiano (Betico, Diek, Frem, Nel, Noppie, Neppie, Oscar), un di Isla Riba, dos di Kòrsou, dos of tres Merikano, dos Venezolano, dos Hulandes i un Belga. (E kantidat fiho i e nombernan bo por haña den e registro di e 'Chamber of Commerce' di Houston, Texas)...

***

6 januari? Natuurlijk, Driekoningen: Jan, Beatrix en Melchior...

***

Arutil of AruThiel?

***

Ben Willens, maar vooral Wetens naar veiliger oorden...

***

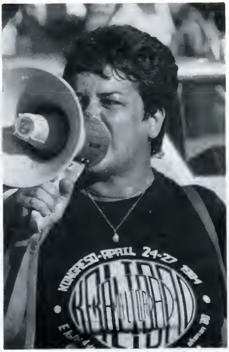
MEP-demokratie = DEMONcratie

***

" 't Kind met 't badwater weggooien", luidt een bekend spreekwoord. Onze vriend v/d Badkuyp heeft die klepel ook wel eens horen luiden. Hij maakte ervan: " 't Kind in 't troebele mepwater verzuipen en 't Badkuypje aan hoger wal brengen."

***

VAN HET BESTUUR

BURNEY EVERY

Aña eskolar nobo mal planea!

Na e kuminsamento basta bruhá di un aña eskolar nobo, direktiva di SIMAR kier hasi un apelashon fuerte riba su miembresía en espesial i e kuerpo di edukador en general, pa no laga nada i ningun persona of instansia, kita nan di kumpli ku nan tarea edukashonal.
Direktiva ta konsiente ku mas ku nunka mester kumpli ku e tarea aki bou di sirkumstansianan sumamente desfavorabel.
E aña eskolar a kuminsá pa varios skol na un manera kaótiko i te ainda falta un bon organisashon.
Pa falta di un maneho planifiká i ekilibrá, hopi di nos miembronan ta desepshoná i ta sigui biba den insertidumbre pa lo kual e aña eskolar aki lo trese i mas ainda kiko lo sosedé den futuro.

Gobierno no ta informa pueblo

Gobierno insular no solamente ta demostrá un arogansia inaseptabel den e manera ku e ta keda sin reakshoná riba varios pedida pa reunion, pero tambe den e manera ku e ta haña bon di trese programanan na televishon, alabando su mes, pero sin duna e informashonnan ku e pueblo aki tin mester pa prepará su mes pa e sobrá medidanan i e kambionan ku ta bini.
Nos gobierno aktual, ku e diputado sin kurason pa enseñansa i su konseheronan, ta demostrá un odio pa nos kuerpo di maestronan, ta demostrá di nó ta na haltura kiko enseñansa den añanan ochenta mester enserá, perhudikando e hubentut i e futuro di e pueblo Arubiano.

Manipulashon

Direktiva tin gran duda den e honestidat di e konsiderashonnan ku a ser apliká ora di duna retiro i re-partí oranan di trabou. Na maneranan baho ta pone preshon pa purba intimidá personal i mayornan i ta purba kibra e moral i e unidat di nos maestronan.
Lamentablemente SIMAR mester a eksperensiá kon e maneho dudoso di gobierno i direktivanan di skol a pone algun maestro envidiá i bringa otro.
Porfin dia 21 di ougustus direktiva di SIMAR a logra haña un reunion ku direktiva di skolnan katóliko (S.K.O.A.) i ounke nos no por a keda satisfecho ku e splikashon duná, enkuanto S.K.O.A. su maneho i aktitut, a keda palabrá ku pronto S.K.O.A. lo koregí fayonan hasí i bin ku un aklarashon mas amplio.

Mayornan por pone preshon

Ku hopi satisfakshon i atmirashon direktiva di SIMAR a konstatá kon un grupo di mayor i maestro a sabi di uni pa lucha i sali na defensa di nan yiu- i alumnonan.
Gobierno a sukumbí pa e preshon aki i a laga S.K.O.A. tene e skolnan konserní habrí.
Esaki ta un ehempel pa tur mayor i maestro. Ta kurashi mester tin.

Union ta duna forsa

Ora mester a parti e oranan, SIMAR a spera un aktitut hopi mas sosial i síviko, pero lamentablemente hopi maestro a tuma un posishon asta egoista.
Tradishon di e pueblo aki semper tabata di parti i yuda esnan den nesesidat, si ta famía, bisiña of den tempo di kalamidat asta hende bibá na otro tera.
Kada ken lo sa segun su kosenshi kon i kuanto e por parti.
SIMAR ta supliká su miembronan pa bini ku tur informashon serka direktiva, den tur kaso ku e miembronan ta observá i ripará echos ku ta perhudiká e posishon hurídiko di un miembro of maniobranan ki ta trese nos enseñansa den peliger.

Elekshon di Direktiva fin di Oktober

E direktiva aki, pa salvaguardiá eksistensia di nos sindikato, a sinta dia 22 di oktober aña pasá i mesora a kai den tur klase di situashon difísil i kompliká.
Nos ta hasi un apelashon riba nos miembronan pa bin duna un man, poniendo bo mes disponibel pa re-enforsá un direktiva nobo i e varios komishonnan.
Mas ku nunka trabou di sindikato ta nesesario, pa sali na defensa di trahadornan den enseñansa i den un bon kooperashon ku otro sindikatonan defendé interesnan di henter e pueblo trahadó.
Laga nos tur pone egoismo un banda, habri wowo pa realidat, tuma e kurashi di denunsiá aktonan korupto i iresponsabel i huntu para fuerte pa defendé nos derechonan.
UNION TA DUNA FORSA I TA FORSA NOS TIN MESTER PA SOBREVIVI.

B. Every,
vice-presidente.

MIEMBRO DI SIMAR

Usa **bo** derecho demokrátiko: manda **bo** opinion pa **bo** revista, **Skol & Komunidat**

Situashon na BIBLIOTEKA PÚBLIKO

despues di e medidanan di ousteridad

Relato di e kombersashon ku nos tabatin cu Sra. Alice van Romondt, direktora di Biblioteka Públiko, riba 12 di yüni di e aña aki.

Ku strañesa nos a tende na prinsipio di 1985 ku e tarifanan di Biblioteka Públiko a subi. Oumento di tarifa riba su mes no ta nada straño, sigur no den e tempo aki; pero e oumento asina drástiko di 300% i 500% ta inkreibel, asta nos por bisa kriminal. Inkreibel i kriminal, pasobra bo no mester ta un pronostikadó pa sa kiko lo ta e konsekuensia.
Ta remarkabel ku den henter e asunto di medidanan di ousteridat ta e sektornan den nos komunidat ku no ta produsi plaka, pero ku ta di sumo importansia pa nos desaroyo komo ser humano, esta kultura, enseñansa i e sektor sosial, ta e víktimanan di mas grandi.
Den e kaso di B.P. tin e posibilidat ku e tarifanan lo baha atrobe, komo ku sifranan ta mustra ku e oumento a nifika un desastre.

Na novèmber a tende di e medidanan ku Gobierno tabatin idea di tuma.
E medidanan aki entre tanto ta konosí serka tur hende:
a. preis di abono a subi;
b. supsidio a baha;
c. no por tuma empleado nobo den servicio.
E preis di abono a subi drástikamente:
pa adulto di f. 5,- pa f. 25,-
pa "tiener" di f. 2,50 pa f. 10,-
pa mucha di f. 1,50 pa f. 5,-

P.B. a reakshoná ku un kontra-proposishon ku entre otro un oumento menos drástiko, komo ku B.P. ta di opinion ku mientras bo ta na skol, bo tin derecho di lesa por nada. Mirando e situashon aktual, B.P. ta konsiente ku esei no por, pero sí mester por tene e preis mas abou posibel.
For di punto di bista di Departamento di Finansas ta komprendibel ku f. 25,- no ta karo si bo tuma na kuenta tur e fasilidatnan ku B.P. ta ofrese. B.P. sinembargo tin un otro opinion, komo ku aki na Aruba nos hendenan no tin un tradishon di lesamento. Si e preis di abono subi, bo ta krea un opstákulo mas pa drenta biblioteka.
Nos hendenan lo kita e plaka pa abono mas fásilmente for di nan presupuesto.
Den e periodo yanüari te ku aprel 1985 B.P. a ripará ku e kantidat di miembro a

→

baha ku 60%, kompará ku e mesun periodo aña pasá.
Den e 60% aki tin hende ku por paga f.25,-, pero ku ta protestá kontra e oumento drástiko aki; kisas e hendenan aki bira miembro atrobe den e segundo mitar aña: ta asina ku den e sistema nobo aki no por a bira miembro pagando den dos término.
B.P. a reuní ku Diputado Bareño i a dun'e e sifranan. Diputado a pidi B.P. pa bini ku alternativa.
B.P. a entregá Diputado un pakete di alternativa ku entre otro e siguiente proposishonnan:

a. Abono pa famia;
b- abono pa klas; esei kier men ku esnan ku ta pará dilanti klas por bishitá biblioteka i tuma buki pa henter klas; e ta responsabel pa e bukinan i tin ku perkurá pa entregá e bukinan bèk.
c. abono pa studiante; e punto di salida tabata e abono pa tiener (14 te 18 aña), pero hopi studiante ta mas bieu ku 18 aña i den e sistema aktual nan lo mester paga f. 25,-. Tur hende ku ta studia por tuma un abono pa studiante di f. 10,- sin limitashon di edat, pues tur studiante di A.P.A., U.N.A., M.A.O., Avond-HAVO/MAVO, èts.

E kantidat di miembro a bai asina atras, ku tin un posibilidat ku lo bin un redukshon di e tarifanan.
Gobierno a ripará ku no tur medida ku a tuma ta sali bentahoso. Den e kaso aki e entrada pa Gobierno a baha. Si bo hisa e abono di f. 5,- pa f. 25,-, i 60% di miembresía ta kai afó, bo no ta gana nada.

Na San Nicolas a keda solamente 40 miembro adulto, ounke mester bisa ku akinan tin mas motibo, entre otro e seramento di Lago ku a pone ku hopi hende, miembronan potensial, a bai.
Diputado a aprobá en prinsipio un rebaho di tarifa pa San Nicolas, teniendo na kuenta ku San Nicolas ta solamente un filial ku konsiderablemente menos fasilidat ku e filial na Playa.

Fuera di e oumento di tarifa, e medidanan ta enserá tambe un *bahamento di supsidio.*
Pa kubri e gastonan relashoná ku buki e suma a bira 25% di e suma original. En realidat e suma aki ta ± f. 40.000,-. Ku e suma aki mester paga abono riba e diferente revista- i korantnan (B.P. tin 364 abono, di kual hopi ta f. 40,- pa f. 50,- pa aña), mester kumpra buki, klapper, material pa mantenshon di buki, manera buklon, karton, karchi, teip, èts., èts. E preis regular di un buki ta mas o menos f. 30,-. Esei kier men ku B.P. no ta sobra nada. B.P. no ta logra keda "up to date" ku e último publikashonnan di p.e. literatura Antiano; e plaka no ta yega.
Diputado Bareño a keda masha preokupá, ora el a komprendé kon grave e situashon ta i el a primintí di hasi tur su esfuerso pa drecha esaki. El a forma un grupo di trabou den kua B.P. tambe ta partisipá. Ta di spera ku esei lo duna resultado, pasobra ta lástima ku despues ku B.P. a traha asina duru pa oumentá e kantidat di miembro lesadó, pa trese B.P. i lesamento mas den bida diario di nos pueblo, algun medida mal pensá mester bin kibra tur kos.

Personal

Ounke varios studiante, ku of sin beka, ta keda kla ku nan estudio di bibliotekario e aña aki, nan lo no haña trabou na B.P. ku tin un gran mester di nan, debí na e echo ku no por tuma personal nobo mas den servisio.
Esei ta masha frustrante, pasobra basta tempo kaba B.P. tin un eskases di hende kalifiká. Tin mas o menos 9 hende di T.A.V. ta traha na B.P., pero e hendenan aki no ta haña un nombramento.

Futuro

Den futuro Biblioteca Publico ta bira Biblioteca Nacional di Aruba. Komo biblioteka nashonal e lo tin mas posibilidat riba tereno internashonal.
Asina p.e. e ta sali outomátikamente riba lista di organisashonnan manera Caricom, Nashonnan Uní, i bo por afiliá mas fásil na hopi organisashon internashonal. Un biblioteka públiko mester paga pa e fasilidatnan aki.
Esaki ta un di e plannan pa futuro. Den seno di nos biblioteka tin hopi bon idea i plan, e.o. tokante e sekshon di Media. S&K lo elaborá despues riba e plannan aki.
Tin bida den nos biblioteka i nos ta spera ku pronto lo bini un reahustamento di supsidio i di e tarifanan di miembresía pa sigurá e futuro prometedor aki.

●

Miembresía Oranjestad

	total	mucha	adulto	"tiener"
1982	5939	2865	3074	-
1983	6953	3101	3852	-
1984	6773	2751	2419	1603
1985 (promé 3 lunanan)	2383	1165	626	592

Miembresía den e promé 3 lunanan di e siguiente añanan:

	total	mucha	adulto	"tiener"
1982	3323	1584	1739	-
1983	4850	2174	2676	-
1984	4394	1662	1682	1050
1985	2383	1165	626	592

Kantidat di buki ku a sali den e promé 3 lunanan:

	total	mucha	adulto
1982	35.831	13.301	22.530
1983	48.814	17.315	31.499
1984	44.914	13.678	31.236
1985	33.870	13.712	20.158

Miembresía San Nicolas den e promé 3 lunanan:

	total	mucha	adulto	"tiener"
1982	1.648	883	765	-
1983	1.578	881	697	-
1984	794	602	54	138
1985 (mart)	250	162	33	55

Kantidat di buki ku a sali den e promé 3 lunanan:

	total	mucha	adulto
1982	20.192	8.285	11.907
1983	17.678	7.707	9.971
1984	7.019	7.019	-
1985 (mart)	1.654	995	659

N.B. E sekshon pa adulto di San Nicolas a sera dia 1 di yüli 1983 pa motibo di daño na plafon dor di awasero.
E sekshon pa mucha a sera dor di dia 3 di yüli 1984 pa motibo di mudansa.
Filial di San Nicolas a habri atrobe dia 4 di mart 1985.

UNDA NOS TA BAI?

Nos, trahadónan di Gobierno, mester a entrega kaba plaka di vakashon (6%), 7 3/4 % entrega di salario, 'periodieke verhoging' i 'indexering'. Awor nos ta sperando riba un 7,8% of 8,1% di impuesto di solaridat, fuera di oumento den preis di gasolin di 25 sèn pa liter pa despues nan bolbe subi e preis te ku alrededor di f. 1,25 pa liter. Nos por a komprondé ku e medidanan di Gobierno Sentral no ta worde apliká den e mesun forma pa Aruba (tin hopi konfushon tokante e último medidanan). Pero si nos wak e efekto di tur e medidanan aki riba salario i otro benefisionan di e klase trahadó sin un plan total i ekilibrá, sin un kontrol riba preis di produktonan di primera nesesidat i tambe servisionan monopolista manera Elmar i Arugas, nos tin di bisa ku nos ta teme lo peor.
E pasonan ku nos tin di hala atras ta hopi grandi.
Nos ta komprende ku e efekto di siere di Lago riba ekonomía di nos isla ta hopi grandi. Sinembargo mal maneho, malgastamento di plaka (defisit di Gobierno) a hasi ku nos ta sinti e efektonan mes ora.

Nos na Antías ta pasando den temponan hopi krusial.
Mientras ku e asuntonan hurídiko ta kedando kla pa Aruba sali for di konstelashon Antiano, nubianan skur ta pasando riba e islanan aki pa lokual ta trata sobrebibensia ekonómiko. Siere di Shell na oktober próksimo a kaba di empeora e situashon sumamente malo kaba. Vooral despues ku Lago a sera su portanan.
E tragedia di ful e asunto aki ta ku nèt den e tempo de krisis aki nos tin un Gobierno masha malo i indesiso pa ku e rumbo ku Antías tin di tuma.

Gobernashon Sentral
Mas i mas e inkompetensia di gobierno sentral ta manifestando su mes. Despues di siere di Lago, Gobierno Sentral a kuminsa traha riba un plan pa manehá e ekonomía di nos pais. Gobierno mester tuma rienda di tanto e defisit di presupuesto di Gobierno (Sentral) komo e maneho pa ku un balansa di pago ekilibrá di nos país.
Naturalmente esaki no por bai di un dia pa otro pasobra gobierno mester tuma medidanan den un pakete total, asina pa tur gremio entregá un parti husto pa drecha ekonomía i alabes sigurá e klase mas abou un nivel di bida akseptabel. Akinan e sindikatonan di tur e islanan a duna nan punto di bista hopi kla. Entrega di salario di e klase trahadó mester bai hunto ku kontrol di preis di produktonan di primera nesesidat, mester bini bahamento di e tarifanan di esnan ku profeshon liber, mester bini medidanan pa ku hipoték ets. Ku otro palabra, un pakete ekilibrá di medidanan.
Gobierno Sentral ku na prome instansia kier a bin ku un entrega general di salario di 15% a haya kritika severo for di oposishon i otro gremionan. Pero hasta den su mes seno tin tanto diferensia di opinion pa ku e medidanan ku esaki (e 15% entrega general) no por a sigui. Nos por hasi menshon tambe di e echo ku esaki lo a bai enkontra di e akuerdo na e kumbre sosio-ekonómiko tení na Korsou, netamente pa buska solushon pa e problema aki?
Tur e partidonan ta wak nan posishon di elekshonnan binidero. E interes general no ta (nunka a) prevalesé den e kabinete aki.
Mientrastanto e ekonomía ta deteriorando. Ta akinan e tiramento di webo den sala di parlamento Antiano ta bira komprendibel. Apesar ku nos no ta aprobá sin mas un aktitut asina nos ta konsiderá un gobierno ku ta asina dudoso den tuma e medidanan nesesario i ekilibrá pa salba nos país ta meresé algo similar. Por último nos kier apuntá ku te na siere di nos edishon un konfrontashon di gobiernonan i sindikatonan ta mustra inevitabel, tanto na Korsou komo na Aruba. E intrankilidat ta kresiendo!!

Enseñansa
Naturalmente enseñansa no a skapa pa lokual ta e medidanan di outeridat. Den nos enseñansa dos tipo di 'medida'.
Esun di e oumento di e kantidat di mucha den klas ku naturalmente lo tin su konsekuensianan pa kalidat di enseñansa.
Tambe tin e konsekuensia pa e entrada di hopi maestro i maestranan. Algun a perde nan trbaou, hopi otro mester a keda 'kontento' (?) di a haya un sierto kantidat di ora (12 ora - 20 ora ets).
Pa ku e otro 'medida' lo siguiente.
Nos tin e konvikshon ku no tabatin ningun kriteria ophetivo pa a parti e oranan di trabou di e forma ku ela bai. For di fuentenan ku no sa faya den nan informashon nos a bin tende ku hasta diputadonan, hefe di departamento insular di enseñansa i tambe nos konsehero general a pone algun hende riba lista ku *mester* haya nan oranan kompletamente. Nos no solamente kier denunsiá e praktika aki, pero nos kier kuestioná e echo ku saneamento ta konta solamente pa enseñansa. No pasobra nos kier pa otro trahadónan di gobierno wordu manda kas, sino pa ilustrá ku awor ku nos ta dilanti di un elekshon, dilanti di un periodo sumamente importante den nos desaroyo pa bira un país riba nos mes, nèt awor nos gobernantenan ta tuma e gremio di maestronan di skol, tuma medida riba nan kabes, pa sera boka asina di e otro trahadónan di gobierno. Nos no por kita e impreshon ku nos tin ku aki ta trata di un represaya kolektivo pa ku e gremio di maestronan di skol. Manera nos a puntra kaba: Unda nos ta bai?

Si e aktitut di gasta plaka di pueblo no a menguá (biahamento pa eksterior ets.), si e bagamundería no kambia den gobierno, anto nos no tin hopi speransa ku kos lo kambia pa mihó den un tempo relativamente kòrtiko. Den e konteksto aki nos kier trese e deklarashon dilanti di Daniel Leo, eks-diputado, ku a duna di konose ku ta un grupito den MEP kier (ta?) benefisiá di e posibel rikesanan den nos supsuelo. Esaki no ta nada nobo pa nos. Pero e ta konfirmá klaramente kon e relashon di poder ta den e partido/gobierno aki. Si nos wak ta kuanto hende sin weso di lomba ta forma e partido MEP den konseho insular i esnan buladó di kurá (independiente?) ku ta sostene e partido mayoritario, nos por bisa ku probecho personal ta mes un kustumber ku un ekspeshon den e polítika aktual. Hasta cuando?????

IDA en SIMAR

je zou haast van een ideaal huwelijk spreken.

Ida en Simar, al twaalf-en-een-half jaar een hechte combinatie.

Rustige of onrustige tijden, Ida blijft onverstoorbaar op haar post.

Pabien Ida en laten we het voorlopig zo houden.